

GESKIEDENIS

VAN DIE

AFRIKAANSE TAALBEWEGING

· VER VRIND EN VYAND

UIT PUBLIEKE EN PRIVATE BRONNE,

BEWERK DEUR

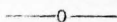
'N LID VAN DIE GENOOTSKAP VAN REGTE AFRIKANERS.

[Du Toit, S. J.]

(O'ergedruk uit die Patriot.)

PAARL,
D. F. DU TOIT & Co.,
1880.

I N H O U D .

Voorrede	Bl. 1
----------	-----	-----	-----	-----	-------

I.—VOORBEREIDING.

1.—Ou Klaas Waarse'er	2
2.—Klein Klaas Waarse'er— Vrystaat — Waterboer kwessie	5
3.—Ware Afrikaner—De Afrikaanse taal	14
4.—Klein Klaas en Ware Afrikaner...	23
5.—Dr. Brill—Ons Landstaal	28
6.—Geskiedenis van Josef	41

II.—ANLEIDING.

7.—Afrikaanse Bybelvertaling	43
8.—Onderhandeling met die Bybelgenootskap	43

III.—GENOOTSKAP VAN REGTE AFRIKANERS.

Re'els en Bepalings van die Genootskap	51
Afrikaanse Volkslied	53
Groete an Landgenote (Manifest)	55
Die Afrikaanse Patriot	58
'n Afrikaanse Spraakkuns...	61
Die Geskiedenis van ons Land	97
'n Afrikaanse Woordeboek...	68
Afrikaanse Almanak	69
Afrikaanse Gedigte	69
Leerboekies	74
Prysvrage	75
Geldsake	76
Takgenootskappe	76

IV.—ONS TOEKOMSTIGE LANDSTAAL.

Hoof Regter De Villiers syn Voorlesing	78
Artikel van die <i>Zuid Afrikaan</i>	93
Dankbare Afrikaner	96
Veertien Onwederlegde punte	98

A 8669

I.

V.—TEUNSTAND.

Ons Vyande	101
Ons Sonde	103

VI.—TOENEMENDE ERKENNING.

Die Afrikaanse Taal— <i>Zuid Afrikaan</i>	109
„ „ „ — <i>Volksblad</i>	111

VII.—POLITIEKE INVLOED.

Rasende Afgodery	114
Ons toekomstige Volkslied...	115
Annexasie van die Z. A. Republiek...	115
Kandidatuur ver Parlement	117
In andere opsigte...	124

VIII.—DIE BYBEL IN AFRIKAANS.

Besluit van die Genootskap	125
Besware daarteen...	127
Die uitvoering daarvan	130
Teunstand	133
Toestemming	133
Die uitvoering daarvan	133

GESKIEDENIS

VAN DIE

AFRIKAANSE TAALBEWEGING,

VER VRIND EN VYAND,

UIT PUBLIEKE EN PRIVATE BRONNE

BEWERK DEUR

'n Lid van die Genootskap van Regte
Afrikaners.

VOORREDE.

Herhaaldelik en van verskillende kante is ons gevraag om tog 'n kort verhaal te ge van die geskiedenis van die Afrikaanse Taalbeweging van die begin af, met al die stukke daarby. Die versoek is billik, want in die begin was ons getal voorstanders mar min, 'n groot deel word nou eers bekend met die saak, en die wil graag weet hoe die hele beloop was. En selfs die wat van die begin af hulle andag daaraan gewy het, wil tog oek graag alles weer in geregelde volgorde lees, want dit gaat mar met koerante so, 'n mens lees dit en dan verslinger dit weer.

Daarom het ons besluit om an die versoek te voldoen. Mar maklik is dit nie. Vereers al om al die oue koerante van so veul jare nou weer deur te gaan, om alles daaruit te snuffel, is gen kleinigheid nie. Mar dan nog om die stof te bewerk, is nog moeiliker. Vereers kan jy nie mar alles opneem nie, dan kom dit te uitvoerig; nou moet jy eers die nodigste uitsoek. Dan kan jy dit tog oek nie somar deur makkaar ge nie, jy moet dit eers mooi regel. Verder, moet jy onpartydig wees en vrind en vyand lat reg wedervaar. Eindelik, daar is dinge wat jy nie weet of jy hulle mar in die donker moet lat bly nie, dan of jy hulle ver goed in die geskiedenis moet opneem om daarin bewaard te bly. As imand dus iets verkeerd in ons werk meen te sien, dan moet hy mar denk hoe swaar ons taak was, veral onder andere drukke werksaamhede, en dan moet hy, in plaats van ons die enkele foute te verwyf, liewers hom self

verwyf waarom hy dit dan nie beter gedaan het en ons so die kans beneem het om die foute te maak nie.

Wat ons geef is nie 'n geskiedenis van die Afrikaanse taal nie; o'er die ontstaan en vorming van onse taal het ons wat aangestip, in "Die Eerste Beginsels van die Afrikaanse Taal"—mar ons geef hier die geskiedenis van die Afrikaanse *Taalbeweging*, van die werksaamheid om onse taal erkend en beoefend te kry as landstaal. Mag dit dien om vele teenstanders te o'ertuige, en alle voorstanders te versterk en te bemoedig!

I. VOORBEREIDING

Die eintlike geskiedenis van die Afrikaanse Taalbeweging begin eers in 1875, met die oprigting van "die Genootskap van regte Afrikaners." Mar soos dit met die meeste sake gaat, waar waarheid in is, die Heer self berei dit voor sonder dat die mens daarop merk, deur middels wat die mens dit nie van verwag nie, en voor dat die mens self syn hand daaraan kan lê. So was dit hier oek.

OU KLAAS WAARSE'ER.

Die eerste wat die *spreektaal* hier as *skryftaal* gebruik het is die skrywer van die Samesprake tussen Klaas Waarsegger en Jan Twyfelaar, wat eers in die korant gepubliseer en later in 'n boekie afgedruk werd an Cradock in 1861. Vroeger het oek wel een en ander soms die taal gebruik, mar dit was mar meer ver die aardigheid, in 'n gedig of so. Mar hier had die skrywer ('n Engelsman van afkoms, na ons meen) 'n bepaalde bedoeling deur die taal te gebruik. Hy wou die Seperasie-beweging in die Oostelike Provincie bevorder. Die settlaars-gees werd namelik sterk in die Oostelike Provincie, en die Kaap en die Westelike Provincie was te Hollans of Afrikaans na hulle sin; en daarom wou hulle 'n ei'e regering hê en heeltemal afgeskeie wees, Mar daar was 'n grote moeilikheid, en dis onse Afrikaanse boerebevolking; die was nog deur familiebetrekkings en andere bande an die Weste verbonde, en nou werd die samesprake gedruk en by duisende versprei om die mense 'n boel ingebeelde griewe voor die gees te bring, en sodoende o'er te haal tot Seperasie. Duidelik verklaar die skrywer syn doel in die voorrede van die boekie (wat in Hollans geskrywe is). Eers vertel hy dat vele van onse bekwaamste Gouverneurs